



ԷԶՄԻԱԾՆԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԶԱՆԳԱԿԱՏԱՆ ԲԱՅՈՒՄԸ

«Եւ արդ արա զաւ բերդ ամրութեան և աշտարակ հզօր, զի հովանացեալք ընդ տորին զօրութեամբ ամրակոտ զինուս այստրիկ աներկիւղ լիցուք յայս կեանս...» (Մաշտոց):

Եկեղեցաշինությունը հայի նկարագրի անքակտելի մասն է: Դարեր շարունակ հայ վարպետի միտքն ու ձեռքը կերտել են ու սերունդներին ավագնային հոյակերտ տաճարներ ու եկեղեցիներ: Դրոնց խնկարույր կամարների ներքո հայ մարդը իր սրտի աղոթքն ու մաղթանքն է բարբառել առ Աստված: Ժամանակն ու արշավողների անգութ հարվածները քանդել, հողին են հավասարեցրել աղոթքի տները մեր, բայց կառուցվել ու կառուցվել են նորերը՝ միշտ վառ պահելով առաքելահաստատ հավատքը հայի:

20-ը սեպտեմբերի: Աշնանային արևաշող առավոտ էր, ուխտի ու բերկրանքի անմոռաց մի օր Մայր Աթոռի ողջ միաբանության և համայն հայ ժողովրդի համար, քանզի այդ պատմական օրը լրանում էր ազգիս առաքինազարդ Հովսեփի՝ Նորին Սուրբ Օծություն Ս. Ս. Վազգեն Ա-ի ծննդյան 79-րդ տարեդարձը: Այդ ուրախ օրվան համընկավ Էջմիածնի Ս. Աստվածածին եկեղեցու նորակառույց զանգակատան բացման ու օրհնության սրբազան արարողությունը:

Հայաստանի տարբեր շրջաններից, նաև Սփյուռքից, ուխտավորների հոծ բազմություն էր առավոտ ծեփից խումբ առ խումբ հավաքվում Ս. Աստվածածին եկեղեցուն:

Ժամը 11-ին սուրբ եկեղեցի է ժամանում Ամենայն Հայոց Ս. Ս. Վազգեն Ա Վեհափառ Հայրապետը՝ ողնկցությամբ Կ. Պոլսի Ամենապատիվ Պատրիարք Ս. Ծնորհք արքեպս. Գալուստյանի, Ս. Տիրան արքեպս. Ներսիսյանի և Ս. Մեսրոպ եպս. Գրիգորյանի: Հավատացյալների ուրախ ու զվարթ հայացքների ողնկցությամբ Վեհափառը առաջնորդվում է եկեղեցու արևմտյան կողմ, ուր Նորին Սրբության Տեղումական աղոթքից հետո սկսվում է սրբազան արարողությունը: Նորակառույց զանգակատան բացման ուրախ առիթով Սրբենտիմալից հայրենիք էր ժամանել նաև Ս. Աստվածածին եկեղեցու ազնվափայլ բարերարուհի տիկին Դորիս Չննոզյանը՝ շրջապատված իր ընտանիքի անդամներով:

Արարողության ավարտին խոսներամ հավատացյալների ծափահարությունների ներքո Վեհափառ Հայրապետը և տիկին Դորիս Չննոզյանը կտրում են զանգակատան շուրջ բոլորը երիզող ալ ժապավենը, և եկեղեցու զանգերի հանդիսավոր դողալները ավետում են նորակառույց զանգակատան բացումը՝ իրենց ուրախ դողալների հետ դեպի հեռուները սփռելով ու տարածելով մեծ ուրախություն:

Եկեղեցական թափուրը, սուրբ և անմահ պատարագին մասնակցելու համար, Հայոց Հայրապետին առաջնորդում է եկեղեցի, որի արևմտյան պատին գեղեցկահյուս տառերով առհավետ պիտի շողջողա անունները ազնվափայլ բարերարների. «Ի ՀԱՅՐԱ-

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՆՈՐՈԳԵՑԱԻ ԵՒ ԲԱՐԵԶԱՐԴԵՑԱԻ ԵԿԵՂԵՑԻՍ ՅԱՆՈՒՆ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԱՅ ԱՐԴԵԱՄԲ ՎԱՋԷԻ ԵՒ ՏՈՐԻՍԻ ԶՆՆՈՋԵԱՆ ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ Ի ՎԱՅԵԼՈՒՄՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՑ ՌՆԼԵ»:

Օրվա պատարագիչն էր Արգենտինայի հայոց թեմի բարեխնամ առաջնորդ Տ. Գրիգորիս եպս. Բունիայթյանը: «Հայր մեր»-ից առաջ եկեղեցու վանահայր Տ. Հովսեփ քհն. Հակոբյանը ողջույնի ու շնորհակալական խոսք է հղում Վեհափառ Հայրապետին, ազնվափայլ բարերարներին և բոլոր նրանց, ովքեր սատար հանդիսացան զանգակատան կառուցմանն ու եկեղեցու բարեգարդմանը:

«Վեհափառ Տեր,

Ամենապատիվ Ընդհանր Սրբազան Պատրիարք,

Գերաշնորհ սրբազան հայրեր, հոգեշնորհ հայրեր, հարգարժան հյուրեր և սիրելի հավատացյալ ժողովուրդ,

Այսօր բոլորս ուրախ և ջանությամբ լըցված, կատարեցինք Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու նորակառույց զանգակատան քացունը: Իրապես հանդիսավոր օր է, մանավանդ իմ և մեր եկեղեցու հավատացյալ ժողովրդի համար, որովհետև տարիներ շարունակ տքնությամբ և համբերությամբ աշխատելով, անկողությամբ սպասել ենք մեր կատարած գործերի պսակավորման, և ես համոզված եմ, որ այսօր ներկա հավատացյալների աչքերից ուրախության արցունքներ են հոսում:

Առավել ևս ինձ համար հիշարժան օր է, քանի որ 27 տարիներ առաջ, երբ 10 տարեկան մի պատանի էի, երկյուղածությամբ և նույնիսկ վախով ներս մտա այս սուրբ եկեղեցու կամարներից ներս: Կարծես դա երեկ էր, և Նախախնամության կամքով այդ օրից 18 տարիներ անց, 1978-ին, Աստուծո ամենակալ Աջը ինձ առաջնորդեց դեպի այս եկեղեցի, և Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Նորին Սրբություն Տ. Տ. Վազգեն Ա. Ընդհանրապարտ Հայրապետի կարգադրությամբ նշանակվեցի Ս. Աստվածածին եկեղեցուն իբրև պատասանատու, այնուհետև վանահայր՝ իմ ունեղի վրա վերցնելով նրա վերականգնման դժվարին ու պատվավոր գործը:

Անցան տարիներ, ու ես այսօր հպարտ եմ և ուրախ, որ Հայոց Հայրապետի անմիջական հովանավորությամբ, օգնությամբ և օրհնությամբ Սուրբ Աստվածածին եկեղեցին օծվեց նոր գեղեցիկ զանգակատնով և դարձավ ներկայանալի աղոթատեղի հավատացյալ ժողովրդի համար:

«Երանի եկեղեցի շինողաց»:

Այս առթիվ ցանկանում եմ իմ խորին շնորհակալությունը և երախտագիտությունը հայտնել ազգիս Վեհափառ Հայրապետին, որ իր հայրական հոգածությամբ սատար հանդիսացավ ինձ՝ հաղթահարելու այն բոլոր դժվարություններն ու արգելքները, որոնք ծառացան իմ առաջ այս վերջին տարիների ընթացքում:

Այստեղ նաև պարտք եմ համարում իմ շնորհակալությունը հայտնել Մայր Աթոռի շինարարներին, որոնք, բարեխղճությամբ կատարելով իրենց աշխատանքները, մեծապես նպաստեցին մեր եկեղեցու վերականգնման գործին:

Վեհափառ Տեր, թույլ տվեք խոնարհ ծառայիս որդիաբար շնորհավորելու Ձերդ Սրբության ծննդյան 79-րդ տարեդարձը և աղոթելու Ձեզ համար, որպեսզի Աստված Ձեզ պարգևի քաջառողջությամբ և հաջողությամբ լի է՛լ ավելի երկար, արևոտ տարիներ:

Այս սպիտակ մեխակները, որոնք մատուցվում են Ձերդ Սրբությանը, թող լինեն մեր արտերի անկեղծության, հավատարմության և նվիրվածության պերճախոս վկաները:

Այս հանդիսավոր պահին ուրախությամբ ողջունում եմ նաև գալուստը Ս. Աստվածածին եկեղեցու բարերարունի տիկին Դորիս Չննոզյանի, նրա դուստրերի և փեսաների, որոնք ժամանել են հեռավոր Բուենոս Այրեսից՝ տեսնելու իրենց նյութական օժանդակությամբ խնկի ծխի մման դեպի երկինք բարձրացող նոր զանգակատունը, որի զանգերը դողանքելու են այլևս:

Խոր կսկիծ էր մեզ համար, անշուշտ, մահը Ս. Աստվածածին եկեղեցու բարերար Տիար Վահե Չննոզյանի, որ այս տարվա ապրիլին Բուենոս Այրեսում կրնքեց իր մահկանացուն՝ առանց տեսնելու իր բարերարությամբ կառուցված այս հոյակերտ տաճարը: Տիար Վահե Չննոզյանը իրապես ազնիվ, համեստ և ազգասեր մի հայ մարդ էր՝ նվիրված թե՛ մեր ժողովրդին և թե՛ Հայաստանյայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցուն: Այս գեղեցիկ եկեղեցին հանդիսանում է նրա հավիտենականության հուշարձանը, քանի որ նրա անունը ոսկյա տառերով գրվեց մեր եկեղեցու մարմարյա տախտակի վրա՝ իբրև անմահության խորհրդանիշ:

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»:

Խոսքի ավարտին տեղ հայրը հրավիրում է Հայոց Հայրապետին՝ տալու իր հայրա-

կան ու հայրապետական օրհնությունները:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ
Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ
(20 սեպտեմբեր)

«Յանուն Հօր և Որդույ և Հոգույն Սրբոյ, ամեն:

«Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ,

Քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի»:

«Եկեք կառուցենք լուսո սուրբ խորանը, Որովհետև սրանով ծագեց մեզ լույս Հայաստան աշխարհում»:

Այս ճշմարտությունը հզոր և պայծառ հնչեց սրանից հազար չոթ հարյուր տարիներ առաջ մոտավորապես, մեր ամբողջ երկրում, պատմական Հայաստանի ամբողջ տարածքի վրա: Բարձր, հզոր հընչեց, այո, այս ճշմարտությունը այն պահին, երբ մեր ազգը՝ հայ ժողովուրդը, ընդունեց ճշմարիտ հավատքը, դարձավ առաջին քրիստոնյա ժողովուրդներից մեկը աշխարհի պատմության հորիզոնի վրա: Դա սովորական պատմական երևույթ չէր: Մի անգամ պատահեց այդ երևույթը, մի անգամ և հավիտենապես պահպանվելու համար:

Հայերը մինչև քրիստոնյա դառնալը ունեին, անշուշտ, մի կրոնք: Մենք ասում ենք հեթանոսական կրոնք: Ժիշտ է, որ դա էլ մի կրոնք էր, բայց բնավ կարելի չէր համեմատել այն ճշմարիտ կրոնքի հետ, ինչպիսին եղավ և մնաց դարեր շարունակ քրիստոնեական կրոնքը, հիմնված, խաղաղությամբ մեր Տիրոջ և Փրկչի՝ Հիսուսի Քրիստոսի Ավետարանի վեմի վրա: Հին կրոնքները ընդհանրապես, և՛ հայերին, և՛ պարսիկներին, հույներին, հռոմեացիներին, իրականության մեջ առասպելների և նախապաշարումների մի հավաքածու էին, ավելի հարմար կլինեք բնորոշել զանոնք իբրև խավարի կրոններ: Եվ այդ խավարից կատարվեց այդ ժամանակ հայոց մեծ ուսումը, թո՛ւք խավարից դեպի լույս, Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի երանելի օրերին, երբ կառուցվեց նաև հայոց առաջին աղոթքի տաճարը՝ Սուրբ Էջմիածինը, 808 թվականին: Ահա այսպես սկսվեց հայ ժողովուրդի լուսո պատմությունը: Եվ այդպիսով, լուսավորվեց Հայաստան աշխարհը, հայ ժողովրդի հոգին, միտքը, նրա ամենօրյա կյանքը և նրա պատմությունը մանավանդ: Բազմադարյան հայոց պատմությունը չորրորդ դարուց մինչև մեր օրերը հանդիսանում է իսկապես մի դյուցազներգություն՝ հանուն

Քրիստոսի հավատի, հանուն հայրենիքի և հանուն ազատության: Ահա այդպես է, որ միշտ հնչեց հզոր այս երգը, այս կոչը, այս հավատամքը՝ «Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ, քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի»:

Այդ ճշմարտությունը միշտ հնչեց հզոր մեր պատմության ընթացքում: Սակայն, ինչպես ծանոթ է ձեզ բոլորիդ, բազում դժբախտ պատահարներ, չար իրադարձություններ, արշավանքներ բարբարոս: Հեթանոս բազմություններ քա՛նի-քանի անգամներ հրդեհեցին, քանդեցին հայոց կառուցած լուսո խորանները՝ վանքեր, եկեղեցիներ, աղոթատեղիներ: Բայց, փոքրիկը անցնելուց հետո, հայ հավատացյալ ժողովուրդը վերստին վերանորոգեց, պայծառացրեց, բարեկարգեց քանդված եկեղեցիներն ու վանքերը և այսպես հասավ այդ լուսի խորհուրդը մինչև մեր օրերին: Փառք Տիրոջ, այդ պղտոր ժամանակները անցան՝ անցին, և ահա այս վերջին տասնամյակներին սկսեց նոր մի եկեղեցաշինական շրջան: Իմ կաթողիկոսության շրջանին գուդադիպեց այս բարենպաստ շրջանը, և ահա, իմ գործակիցների հետ միասին, պետական իշխանության բարչացականությամբ և օժանդակությամբ մույնիսկ, կարողացանք, ինչպես գիտեք դուք, բազում վանքեր, եկեղեցիներ վերանորոգել, վերականգնել, բարեկարգել, բարեզարդել, որոնք երկա՛ր, երկա՛ր ժամանակե ի վեր մնացած էին անխնամ, մույնիսկ ոմանք կիսավեր վիճակի մեջ, ինչպես այս եկեղեցին էլ, այս սուրբ Աստվածածին եկեղեցին: Ահա հերթը եկավ նաև այս՝ Ս. Աստվածածին եկեղեցու վերաշինության: Վերաշինվեց և՛ ներքուստ, և՛ արտաքուստ, սուրբ սեղանի կենտրոնը ամբողջությամբ նոր կառուցված է, հատակը և նաև զանգակատունը շատ գեղեցիկ, որ այնքան հանրապես կբարձրացնե դեպի երկինք մեր Սուրբ Խաչը: Ահա թե ինչու, կարծում եմ, դուք բոլորդ հասկանում եք, թե ինչքան հոգեկան մխիթարությամբ ողջունում եմ և օրհնում կատարված վերանորոգման աշխատանքը, օրհնում եմ բարերարներին, օրհնում եմ հիշատակը լուսաբնակ Վահե Չնոգյանի, որ, ավաղ, ինք չկարողացավ ներկա գտնվել այստեղ: Բայց նրա հոգին, վստահ եմ, ինչ-որ ձևով ցնծության մեջ է այսօր և մեզի հետ է գրտնըվում: Մենք միշտ, այս սուրբ եկեղեցվո աղոթքի սեղանի առաջ, պիտի աղոթենք նրա հոգվույն լուսավորության, նրա հոգվո խաղաղության համար: Եվ պիտի աղոթենք նաև տիկին Դորիսի և նրա բոլոր զավակների, համայն ընտանիքի անդամների քաջ-

առողջության, արևշատության և նրանց գործող հաշտության համար: Եվ կմաղթենք, որ տիկին Դորիս, մի քանի տարին մի անգամ կրկին այցելի այս աղոթքի տունը, այս Ս. Աստվածածին եկեղեցին, որ հատկապես նրա աղոթքի տունն է:

«Երանի եկեղեցի շինողաց»:

Այս պահին ես չեմ կարող չհիշել նաև հանգուցյալ Տեր Քերոբ քահանայի անունը, որ այս եկեղեցու հոգևոր հովիվն էր: Մի պարսկահայ, շատ համեստ, բայց նվիրված հոգի: Այս եկեղեցին այն ժամանակվա պայմաններում կարողացավ պահել պահպանել իր ջանքերով և նույնիսկ փոքրիկ երեխաներ հավաքում էր, որպեսզի նրանց սովորեցնի զԱստված սիրել և եկեղեցական ժամերգությունների մասնակցել: Սերունդ պատրաստեց այն իմաստով, որ այդ տասը-տասներկու տարեկան էջմիածնեցի երեխաներին մոտեցրեց եկեղեցիին և միջնակարգ դպրոցը ավարտելուց հետո նրանց ցույց տվեց ճանապարհը դեպի էջմիածնի հոգևոր ճեմարան: Աստված նրա հոգին թող միշտ լուսավոր պահի:

Ես պիտի ուզեմ զնահատանքի խոսք ուղղել նաև Տեր Հովսեփ քահանային, որ նաև մեր դիվանատան ժրջան պաշտոնյաներից մեկն է, որ առավելապես նվիրված է այս եկեղեցուն տիվ և գիշեր, և սքանչելի գործ է կատարում: Ես ողջունում եմ իր կատարած աշխատանքը և Ս. էջմիածնից իմ օրհնությունն եմ բերում նրան, նրա ընտանիքին և այս եկեղեցվո բոլոր ծառայողներին և պաշտոնյաներին:

«Ողջ լերուք գորացեալք Սուրբ Հոգով, այժմ և միշտ և յաիտեանս յաիտենից, ամեն»:

Հավարտ ս. պատարագի հոգեհանգրստյան մասնավոր կարգ է կատարվում Ս. Աստվածածին եկեղեցու բարերար երջանկահիշատակ տիար Վահե Չնոզյանի և նախկին վանահայր Տ. Քերոբ ավագ քհն. Ծախրազյանի խնկելի հիշատակին:

«Տիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»:

Ս. Աստվածածին եկեղեցու բարեգարդամար ու բարձրաթոյն զանգակատան կառուցմամբ ամբողջանում է ազգիս շինարար Հայրապետի շինարարական մտահղացումներից ևս մեկը՝ պերճախոս վկան մեր դավադր ժողովրդի քրիստոնեական հավատքի ամրության ու անասանության:

*
*
*

Նույն օրը Մայր Աթոռի միաբանական սեղանատանը, ի պատիվ Մայր Աթոռի բարերարների տիկին Դորիս Չնոզյանի և նրա ընտանիքի անդամների, տրվում է հանդիսավոր ճաշկերույթ՝ ներկայությամբ Վեհափառ Հայրապետի: Ծաշկերույթի ընթացքում տիկին Չնոզյանը շնորհակալական ու որդիական երախտագիտության խոսք է հղում Նորին Սրբությանը՝ իրենց նկատմամբ ցուցաբերած ջերմ ու հայրական վերաբերմունքի համար, ապա առաջարկում բաժակ բարձրացնել Վեհափառ Հայրապետի կենաց արևշատության ու անսասանության համար՝ «ի պայծառությոն Հայ Եկեղեցույ և ի մխիթարությոն ազգիս Հայոց»:

Այնուհետև խոսք է առնում Վեհափառ Հայրապետը և նորից անդրադառնում Չնոզյան ընտանիքի մեծագույնար նվիրատվությանը, ապա ուրախությամբ նշում ազնվափայլ բարերարների նոր նվիրատվության մասին, միաժամանակ Դորիս, Գրիք, Սոնի և Դիանա Չնոզյանների կուրծքը զարդարում «Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ» ոսկեհուռ շքանշաններով: Նորին Սրբությունը հույս է հայտնում, որ նրանք այսուհետև էլ կմնան հավատավոր զավակները Մայր Հայրենիքի և մեր Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու՝ իրենց նյութական ու բարոյական աջակցությունը բերելով հայրենազնվեր նոր իրագործումների:

ՍԵՐՈՎԲԵ ԱԲՂ. ԻՍԱԽԱՆՅԱՆ

